

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ
ПАРТИЦИПАТОРНОГО БЮДЖЕТУ НА
ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ТА НА РІВНІ
ШТАТІВ І ПРОВІНЦІЙ

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України

вул. Велика Житомирська, 11, офіс 620

01025, м. Київ, Україна

тел. +38 044 255 92 31

info@feao.org.ua

www.feao.org.ua

www.facebook.com/feao.vru/

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України створено в рамках проекту, що імплементується консорціумом партнерів, адмініструється Вестмінстерською фундацією за демократію (WFD) та фінансується програмою «Підтримка реформи управління державними фінансами» Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) за дорученням Федерального міністерства економічної співпраці та розвитку Німеччини (BMZ) і Міністерства Великобританії з питань міжнародного розвитку (DfID).

Завдання Офісу полягає в посиленні ефективності та якості економічного й фінансового законодавства, яке розробляє й ухвалює Верховна Рада України, та підвищенні рівня використання наявної в Україні фінансової інформації для здійснення ефективного нагляду за діяльністю уряду.

Передрук цього матеріалу авторизований. Дозвіл на використання або передрук тексту необхідно отримати напряму від власників прав.

Підготував: Роман Слободян.

За заг. редакцією В. М. Мазярчука.

Думки, висловлені в матеріалах автора (ів), необов'язково відображають точку зору ОФЕА, його працівників або представників наглядової ради.

Автор не є співробітником, не консультує, не володіє акціями та не отримує фінансування від жодної компанії чи організації, яка мала б користь від цього матеріалу, а також жодним чином з ними не пов'язаний.

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	4
1.1. Реалізація партиципаторного бюджету на загальнодержавному рівні	5
1.1.1. Досвід запровадження партиципаторного бюджету у Португалії	5
2.1. Функціонування партиципаторного бюджету на рівні штату і провінції	6
2.1.1 Досвід запровадження партиципаторного бюджету у Шотландії	6
2.1.2. Партиципаторний бюджет у штаті Південна Австралія (Австралія)	7
2.1.3. Партиципаторний бюджет у провінції Онтаріо (Канада)	8
2.1.4. Партиципаторний бюджет у штаті Ріо-Гранде-ду-Сул (Бразилія)	9
ВИСНОВКИ.....	11

АНОТАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Партиципаторний бюджет (громадський бюджет, або бюджет участі) – це демократичний процес дискусії та прийняття рішень, в якому кожен житель населеного пункту вирішує, у який спосіб витратити частину місцевих чи державних ресурсів¹. Бюджет участі був розроблений в Латинській Америці в 80-х роках XX століття. Сьогодні це успішна практика, яка застосовується в більш ніж 40 країнах світу, зокрема в Західній і Східній Європі, США, Латинській Америці і Китаї.

Партиципаторний бюджет (бюджет участі, інклюзивний бюджет ²) успішно функціонує на місцевому рівні в багатьох державах, з 2014 року почав застосовуватись і в Україні. З моменту його запровадження в Порту-Алегрі (Бразилія) у 1989 році він набув різноманітних форм і моделей, які реалізуються в цілому світі. Бюджет участі втілюється в життя починаючи з мікрорівня, як, наприклад, житлові масиви чи мікрорайони міст, і завершуючи бюджетами міст, округів чи регіонів загалом. Проте останніми роками партиципаторний бюджет набуває нового розвитку і з місцевого рівня переходить на загальнодержавний (Португалія, Шотландія з деякими особливостями) та на рівень суб'єктів федерації у державах з федеративним устроєм (Австралія, Канада, Бразилія).

На загальнодержавному рівні партиципаторний бюджет вперше почав діяти з початку 2017 року в Португалії, там запроваджено дві програми фінансування, а також завершується етап голосування за найдоцільніші проекти громадян. У Шотландії партиципаторний бюджет має свої особливості порівняно з Португалією, де голосують за найкращі проекти, які реалізують на загальнодержавному рівні. Натомість у Шотландії з державного бюджету виділяються кошти на підтримку місцевих громад та реалізацію проектів на місцях.

На рівні суб'єктів федерації бюджет участі вперше був запроваджений у штаті Ріо-Гранде-ду-Сул (Бразилія) починаючи з 2001 року, де громадяни самі визначили розподіл коштів на виконання першочергових завдань. Із січня 2017 року застосовується також у штаті Південна Австралія (Австралія) та у провінції Онтаріо (Канада).

¹ Participatory budgeting project. Режим доступу: <https://www.participatorybudgeting.org/what-is-pb/>.

² Розбудова спроможності Національної академії державного управління при Президентові України для відкритого місцевого самоврядування. Режим доступу: http://www.nispa.org/files/publications/training/Participatory_budgetingUA.pdf.

1.1. Реалізація партиципаторного бюджету на загальнодержавному рівні

1.1.1. Досвід запровадження партиципаторного бюджету у Португалії

Португалія - перша країна, в якій партиципаторний бюджет починаючи з 2017 року застосовується на загальнодержавному рівні. В поточному році виділяється 3 млн євро на реалізацію проектів в таких сферах, як:

- освіта і навчання для дорослих;
- культура;
- наука;
- сільське господарство;
- юстиція;
- внутрішнє управління в автономних регіонах³.

Португальці представили інвестиційні проекти, які розмістили на офіційному веб-сайті, і шляхом голосування вирішуватимуть, які саме в подальшому реалізовуватимуться. Перший етап – це подання проектів, яке відбувається в січні-жовтні. Всі проекти повинні бути представлені особисто на зустрічі учасників, що проходять в деяких містах по всій країні. Етап голосування проходить із червня по вересень. Кожен громадянин, який досягнув 18-річного віку, має право на два голоси: один для регіональних проектів, а інший – на національному рівні. Голосування проходить на веб-сайті або через СМС, а також через банкомати за допомогою платіжних карт. Голосувати можна за будь-які регіональні проекти незалежно від регіону, де громадянин перебуває.

Між етапом подання та етапом голосування є період технічного аналізу поданих проектів, який триває з кінця квітня до кінця травня. Мета цього аналізу - оцінити, чи відповідають пропозиції основним принципам партиципаторного бюджету, і, якщо так, то переробити проект згідно з рекомендаціями, з визначенням інвестиційної вартості, передбачуваного періоду його реалізації та інших конкретних елементів пропозиції. Проект не повинен перевищувати суму в розмірі 200 тис. євро⁴.

Партиципаторний бюджет у Португалії складається з восьми груп залежно від територіальної ознаки:

- один проект на загальнодержавному рівні;
- один для кожного з п'яти районів материкової Португалії (Північ, Центр, Лісабон і Долина Тегеш, Алентежу, Алгарве);
- один для кожної з двох автономних областей (Азорські острови та Мадейра)⁵.

Ці групи не конкурують між собою, оскільки мають власне фінансування. Бюджет розміром 3 млн євро поділений на рівні суми, котрі отримує кожна група: 375 тис. євро на проекти загальнодержавного рівня, 375 тис. євро на кожен із п'яти регіональних проектів материкової Португалії, 375 тис. євро для проектів в автономному регіоні Азорські острови та 375 тис. євро для проектів, пов'язаних з автономним регіоном Мадейра⁶. Крім того, розподіл проектів на різні групи дозволяє:

³ Participatory Budgeting Portugal. Questions and answers. Режим доступу: <https://opp.gov.pt/faqs>.

⁴ Participatory budgeting project. Режим доступу: <https://www.participatorybudgeting.org/taking-pb-scale/>.

⁵ Participatory Budgeting Portugal. Режим доступу: <https://opp.gov.pt/files/opp/downloads/ParticipatoryBudgetingPortugal.pdf>.

⁶ Participatory Budgeting Portugal. Questions and answers. Режим доступу: <https://opp.gov.pt/faqs>.

- гарантувати інтегральне охоплення території країни;
- сприяти залученню місцевих громад до регіональних та загальнонаціональних проектів, які об'єднують різні райони країни;
- залучати громадськість до прийняття рішень щодо розподілу бюджету як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні.

Проект, котрий отримає найбільше голосів на веб-порталі, повинен бути реалізований протягом 24 місяців. Також у разі невідповідності основним критеріям органи державної влади надають консультації та рекомендації після представлення власного проекту.

2.1. Функціонування партиципаторного бюджету на рівні штату і провінції

2.1.1 Досвід запровадження партиципаторного бюджету у Шотландії

У Шотландії партиципаторний бюджет теж діє на загальнодержавному рівні, проте має свої особливості. Кошти виділяються з державного бюджету і йдуть на підтримку місцевих проектів, а також на розвиток громадської активності. Шотландський національний уряд починаючи з 2014 року підтримує бюджет участі у різні способи.

У 2014-2017 роках шотландський уряд інвестував понад 4,7 млн фунтів стерлінгів у низку заходів, спрямованих на підтримку, впровадження та розвиток партиципаторного бюджету у Шотландії. Фінансування полягало у створенні навчальних курсів та вивченні міжнародної практики, а також збільшенні фінансування місцевих громад⁷.

У 2015 році з метою підтримки розвитку партиципаторного бюджету в Шотландії був заснований фонд «Вибір громади» (Community Choices Fund). Першочерговим його завданням є розвиток ідеї бюджету участі в регіонах з низьким рівнем платоспроможності шляхом надання фінансової підтримки з боку шотландського уряду⁸.

Фонд «Вибір громади» підтримує один із принципів реформи державної служби в Шотландії, який полягає в тому, що люди повинні мати рівні можливості при прийнятті рішень та відображати власне бачення в подальшому розвитку місцевої громади. В свою чергу, створення фонду доповнює наміри шотландського уряду відповідно до Акту про розширення прав і можливостей громад надати громадам більше повноважень для просування власних ідей та ініціатив.

У 2017-2018 роках на фінансування фонду «Вибір громади» передбачено видатки розміром 1,5 млн фунтів стерлінгів. Сума буде розділена на дві рівні частини: перше виділення коштів у сумі 750 тис. фунтів стерлінгів фінансуватиме місцеві органи влади та інші державні структури, інша частина суми піде на підтримку діяльності місцевих громад та рад громад⁹.

В майбутньому уряд Шотландії хоче закріпити на законодавчому рівні виділення 1% від доходів державного бюджету на розвиток громадських проектів та ініціатив. Проте наразі запровадження таких заходів перебуває лише на етапі обговорення¹⁰.

⁷ Evaluating Participatory Budgeting Activity in Scotland – Interim Report Year 2. Angela O'Hagan, Clementine Hill O'Connor, Claire MacRae, Jennifer Broadhurst and Paul Teedon Режим доступу: <http://www.gov.scot/Resource/0052/00527483.pdf>.

⁸ Official site of the Scottish Government. Режим доступу: <http://www.gov.scot/Topics/People/engage/CommunityChoicesFund>.

⁹ Official site of the Scottish Government. Режим доступу: <http://www.gov.scot/Topics/People/engage/CommunityChoicesFund>.

¹⁰ Evaluating Participatory Budgeting Activity in Scotland – Interim Report Year 2. Angela O'Hagan, Clementine Hill O'Connor, Claire MacRae, Jennifer Broadhurst and Paul Teedon Режим доступу: <http://www.gov.scot/Resource/0052/00527483.pdf>.

2.1.2. Партиципаторний бюджет у штаті Південна Австралія (Австралія)

Штат Південна Австралія є одним із шести штатів Австралії і єдиним, який має дві програми партиципаторного бюджету: «Фінансування облаштованості місцевих районів» (Fund My Neighbourhood) та «Фінансування громади» (Fund My Community). Більша частина ресурсів виділяється на програму «Фінансування облаштованості місцевих районів». Ця нова програма почала функціонувати з початку 2017 року¹¹. Вона передбачає виділення 40 млн доларів США протягом двох років на проекти місцевих громад. Проекти повинні стосуватись однієї чи кількох категорій, зокрема:

- відкритий простір, спорт і відпочинок;
- транспорт та безпека;
- здоров'я, добробут та інтеграція в соціум людей з особливими потребами;
- мистецтво та культура;
- навколишнє середовище та сталий розвиток;
- інновації та технології¹².

Фінансування відбувається шляхом надання однорічних грантів з державного бюджету розміром від 10 тис. до 150 тис. доларів США залежно від проекту. Проте ідея проекту повинна бути підтримана однією з організацій, яка має право на отримання фінансування, наприклад недержавна або неурядова організація, спортивний клуб, благодійна організація чи шкільний заклад. Фізичні особи, приватні комерційні підприємства чи організації, а також організації, які мають ліцензію на ігровий бізнес, не мають права на отримання фінансування з державного бюджету. Однією з умов є та, що проекти мають бути реалізовані протягом 12 місяців.

Попередньо вибрані ініціативи громадян завантажуються на офіційний сайт програми, де і відбувається голосування. Право голосу мають особи, які проживають на території штату Південна Австралія і досягли 18 років. Голосування проводиться лише на офіційному веб-сайті програми «Фінансування програми облаштованості місцевих районів» і потребує авторизації через мобільний телефон, на котрий буде надісланий чотиризначний код. Голосувати можна від трьох до п'яти проектів з будь-яких зазначених вище категорій¹³.

Для справедливого розподілу фінансування проектів кошти будуть розподілені між 15 регіонами. Розподіл коштів у кожному регіоні залежить від того, скільки людей там проживає. Столиця і промисловий центр Південної Австралії, Аделаїда, була розділена на чотири регіони, зокрема на північну, східну, південну та західну Аделаїду. Сам штат Південна Австралія розділять на 11 регіонів.

Територія столиці штату отримуватиме близько 3,8 млн доларів США, а регіони - в середньому по 420 тис. доларів США. Різниця в обсягах фінансування обумовлена щільністю населення (кількістю людей, які проживають у регіонах)¹⁴.

Друга програма партиципаторного бюджету в Південній Австралії - це «Фінансування громади», за якою з державного бюджету щороку виділяються кошти з державного бюджету розміром 1 млн доларів США місцевим неприбутковим організаціям, які здійснюють

¹¹ Participatory budgeting project. Режим доступу: <https://www.participatorybudgeting.org/taking-pb-scale/>.

¹² Official site of «Fund My Neighbourhood». Режим доступу: <https://fundmyneighbourhood.yoursay.sa.gov.au/fmn-guidelines>.

¹³ Official site of «Fund My Neighbourhood». Frequently Asked Questions. Режим доступу: <https://fundmyneighbourhood.yoursay.sa.gov.au/rounds/fund-my-neighbourhood-2017/faqs/2017-faqs>.

¹⁴ Official site of «Fund My Neighbourhood». Режим доступу: <https://fundmyneighbourhood.yoursay.sa.gov.au/fmn-guidelines>.

поліпшення умов для вразливих або незахищених мешканців штату. Гранти виділяються на проекти на суму від 10 тис. до 100 тис. доларів США, які відповідають вимогам програми¹⁵. Ідеями, які отримали найбільше голосів у 2017 році, є заняття з плавання для новоприбулих біженців та безкоштовна стоматологічна допомога потерпілим від домашнього насильства¹⁶. Процес відбору проекту здійснюється у три етапи:

- оцінювання заявок фондом програми «Фінансування громади»;
- мешканці штату оцінюють прийняті заявки, надають рекомендації щодо фінансування та голосують за найкращі, на їхню думку, проекти. Кожен, хто живе у Південній Австралії, може брати участь у цьому етапі оцінки;
- рада благодійного фонду та соціального забезпечення затверджує результати голосування за проекти та затверджує обсяг фінансування¹⁷.

2.1.3. Партиципаторний бюджет у провінції Онтаріо (Канада)

У провінції Онтаріо (Канада) лише нещодавно розпочався розгляд партиципаторного бюджету - голосування на його першому етапі було завершено в лютому цього року. Згідно з таким бюджетом існує свій принцип розподілу ресурсів між громадами. Так, уряд Онтаріо виділяє до 5 млн доларів США для фінансування п'яти напрямів, які допоможуть вирішити проблеми у п'яти ключових сферах: догляд за дітьми, заохочення та сприяння здоровому способу життя, покращення умов проживання літніх людей, підтримка та зростання малого бізнесу, покращення умов навчання. Громадськість буде голосувати за ідеї, які вона найбільше хотіла би втілити. Остаточні ідеї, які будуть фінансуватись, отримають одноразові гранти не більше як 1 млн доларів США¹⁸. Існують п'ять етапів розроблення і подання проекту:

- представлення ідеї (строк до 3 листопада);
- розгляд проекту (відповідність критеріям, перевірка належності до повноважень уряду Онтаріо, цей етап проводиться в листопаді);
- зустрічі та обговорення проекту (у 2017 році були заплановані чотири зустрічі – у Лондоні, в Оттаві, в Садбері та в Торонто, – які відбудуться в грудні);
- публічне голосування (після попереднього відбору проекти будуть розміщені на офіційному веб-сайті «Обговорення бюджету» (Budget Talks), голосування за них відбудеться у січні 2018 року);
- реалізація проекту (після оголошення офіційних результатів проекти, що набрали найбільше голосів, повинні бути реалізовані до весни 2019 року)¹⁹.

Реалізація бюджету участі в Онтаріо більше зосереджується на рівні провінції, на відміну від використання державних коштів для вирішення глобальніших проблем, як, наприклад, у Південній Австралії, однак успіх обох яскраво демонструє, що партиципаторний бюджет може бути адаптований не лише на місцевому рівні, але і на рівні суб'єктів федерації та на загальнодержавному рівні для задоволення потреб населення.

¹⁵ South Australia's Centenary of Anzac website. Режим доступу: <http://anzaccentenary.sa.gov.au/2017/03/fund-my-community-2017/>.

¹⁶ Participatory budgeting project. Режим доступу: <https://www.participatorybudgeting.org/taking-pb-scale/>.

¹⁷ Australian Indigenous HealthInfoNet. Режим доступу: <http://www.healthinfo.net.ecu.edu.au/key-resources/funding?fid=444>.

¹⁸ Official site «Budget Talks», Ontario, Canada. Режим доступу: <https://talks.ontario.ca>.

¹⁹ Official site «Budget Talks». Guide to writing a Budget Talks proposal. Режим доступу: <https://talks.ontario.ca/content/submission-guide>.

2.1.4. Партиципаторний бюджет у штаті Ріо-Гранде-ду-Сул (Бразилія)

Штат Ріо-Гранде-ду-Сул (Бразилія) - єдиний штат, який успішно застосовує практику партиципаторного бюджету на такому високому рівні. У штаті проживає близько 10 млн людей та існує 497 муніципалітетів, більшість з яких, окрім столичного району Порту-Алегрі, є фінансово слабкими.²⁰ Основна ідея полягає в тому, що бюджет участі має залучати та об'єднувати різні погляди та інтереси етнічних груп населення. Він також повинен відповідати потребам сільської місцевості, особливо потребам малозабезпечених північних та західних регіонів, а також багатим та високо урбанізованим східним регіонам, де розвинуте сільське господарство та промисловість. Детальніше з процедурою розгляду та затвердження партиципаторного бюджету у штаті Ріо-Гранде-ду-Сул наведено в Таблиці 1.

Таблиця 1

Розгляд та затвердження партиципаторного бюджету у штаті Ріо-Гранде-ду-Сул

Перший етап			Другий етап	
Лютий-березень	Березень	Березень-червень	Липень	Серпень-вересень
Регіональні пленарні засідання	Регіональна асамблея	Муніципальні громадські збори	Ф орум представників	Рада з прийняття партиципаторного бюджету на рівні штату
<ul style="list-style-type: none"> Засідання регіональної ради. Перегляд основних положень партиципаторного бюджету. Огляд основних звітів про регіональний бюджет за минулий рік. Визначення основних положень бюджету на рівні штату та надання рекомендацій для регіональних і муніципальних зборів. 	<ul style="list-style-type: none"> Огляд бюджету штату за попередній рік. Огляд і голосування за ключові програми розвитку. Обрання регіональних делегатів. 	<ul style="list-style-type: none"> Огляд і голосування за муніципальні програми розвитку. Затвердження основних пріоритетів розвитку муніципалітетів і голосування за них. Обрання муніципальних делегатів. 	<p>Перший етап</p> <ul style="list-style-type: none"> Визначення пріоритетів та узгодження основних вимог до програм з розробки регіональних інвестиційних планів розвитку. Обрання представників до Ради з прийняття партиципаторного бюджету на рівні штату. Обрання членів Комісії регіональних представників. <p>Другий етап</p> <ul style="list-style-type: none"> Внесення змін до проекту бюджету на рівні штату з вимогами Комісії регіональних представників. Розроблення та представлення інвестиційного плану розвитку для кожного регіону. 	<ul style="list-style-type: none"> Огляд і прийняття проекту бюджету на рівні штату. Огляд і прийняття регіональних інвестиційних планів розвитку. Направлення плану бюджету на рівні штату на розгляд до парламенту.
Громадяни			Представники	Члени Ради

Джерело: *Assessment of Participatory Budgeting in Brazil*

Процес партиципаторного бюджету схожий за структурою на систему Порту-Алегрі, але відрізняється за масштабом. Штат розділений на 22 райони, у 2001 році був доданий ще один район для кращого розподілу видатків. Розгляд партиципаторного бюджету на рівні штату складається з трьох рівнів:

- найнижчий рівень - міська асамблея, відкрита для всіх представників територіальних органів управління;
- середній рівень – регіональна асамблея та рада округу (об'єднує 497 муніципалітетів в штаті);
- найвищий рівень – рада з прийняття партиципаторного бюджету на рівні штату²¹.

²⁰ The Porto Alegre experiment. Marion Gret and Yves Sintomer. Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=ps3KdSTRUtUC&pg=PA60&lpg=PA60&dq=participatory%20budget%20on%20state%20level%20in%20Brazil&source=bl&ots=VqBWpwkN0E&sig=eD7GmRMoKiCFUKp6TFdhaXoB5yA&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwj2eLv073XAhWrdZ0KHvWAsA4FBD0AQg6MAI#v=onepage&q=participatory%20budget%20on%20state%20level%20in%20Brazil&f=false>.

²¹ The Porto Alegre experiment. Marion Gret and Yves Sintomer. Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=ps3KdSTRUtUC&pg=PA60&lpg=PA60&dq=participatory%20budget%20on%20state%20level%20in%20Brazil&source=bl&ots=VqBWpwkN0E&sig=eD7GmRMoKiCFUKp6TFdhaXoB5yA&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwj2eLv073XAhWrdZ0KHvWAsA4FBD0AQg6MAI#v=onepage&q=participatory%20budget%20on%20state%20level%20in%20Brazil&f=false>.

Після пленарних засідань у березні місцеві органи влади на рівні регіонів ознайомлюються зі звітом про виконання партиципаторного бюджету минулого року і голосують за пріоритетні програми на наступний рік. Збори громадян проводяться в кожному з 497 муніципалітетів. У регіоні обирається один делегат. На другому етапі обираються члени комісії, які співпрацюють з державним управлінням з реалізації проекту в регіоні. У кожному муніципалітеті є щонайменше один член комісії, а кількість радників у регіоні визначається за формулою, яка базується на кількості населення в регіоні, частоті участі представника в засіданнях та географічному представленні.

Співробітники управління зі зв'язків з громадськістю та його регіональні координатори повинні відвідувати кожне місцеве засідання муніципалітету під час підготовчих нарад, а також регіональні та муніципальні збори, виступати на засіданнях, працювати в комісіях та у раді штату з ухвалення партиципаторного бюджету. Під час цього циклу взаємодіяти з громадами, громадськими організаціями та представниками регіонів. У 2002 році було проведено 755 асамблей, а на форумах, комісіях та раді округів було залучено понад 16 тис. делегатів. Статистика говорить, що лише за 4 роки участь у прийнятті бюджету участі взяли 1,2 млн осіб, а це 16% від всіх виборців²².

Також на додаток до зборів на територіальному рівні існують окремі наради з жителями, розбиті за різними напрямками, наприклад ЖКГ, міська інфраструктура, медицина, освіта, молодіжна політика, культура та спорт. Мета цих асамблей – обговорення пріоритетів і вибір представників, які будуть супроводжувати втілення ініціатив жителів. Будь-який громадянин має право брати участь у подібних асамблеях. Організації на територіальному рівні не мають окремих привілеїв, однак у них є визначальна роль в зібранні жителів міста. Загальна рада з прийняття рішень на міському рівні, незважаючи на можливість розглядати міський бюджет, займає скоріше маргінальну позицію в процесі бюджету участі. Делегати перебувають під жорстким контролем з боку населення, мають мандат лише на рік і не можуть обиратися знову. Це знижує їх автономію, і в підсумку вони досить сильно відрізняються від звичайного виборного представника. Міська рада збирається щотижня на дві години. І хоча на практиці виборні делегати не завжди захищають права своїх «виборців», в ідеалі вони повинні стежити за дотриманням інтересів усіх громад всередині міста.

Весь процес, як уже було сказано, займає один рік. Крім безпосереднього контролю за планом робіт над ініціативами жителів делегати мають можливість розподіляти кошти по районах, враховуючи:

- територіальні запити, сформовані голосуванням жителів одного району за принципом «один голос з людини»;
- кількість жителів того чи іншого району;
- якість наявної інфраструктури.

Таким чином, подібний принцип «соціальної справедливості» при розподілі коштів - основне досягнення цього експерименту. Партиципаторний бюджет в штаті покриває 11,3% від усіх капіталовкладень державного бюджету.

=eD7GmRMoKiCFUKp6TFdhaXoB5yA&hl =uk&sa=X&ved=0ahUKEwj2eLv073XAhWrDZoKHVrWAsA4FBD0AQg6MAI#v=onepage&q=participatory%20budget%20on%20state%20level%20in%20Brazil&f=false.

²² Assessment of Participatory Budgeting in Brazil. Mona Serageldin, John Driscoll, Liz Meléndez San Miguel and other.

ВИСНОВКИ

Партиципаторний бюджет ефективно використовується як і на місцевому рівні, так і на рівні штату чи національному рівні. Він надає громадянам більше можливостей щодо впливу на розподіл коштів на будь-якому рівні та реалізації ініціатив, які є необхідними для громад. Як показав досвід Австралії, Канади, Португалії, Бразилії та Шотландії, розподіл великих обсягів коштів за допомогою партиципаторного бюджету вже не є утопічними явищем, а ефективно використовується і розвивається мешканцями цих країн.

До основних переваг партиципаторного бюджету належить:

- розширення участі громадян у вирішенні питань розподілу коштів державного та місцевого бюджетів;
- зростання рівня довіри мешканців до органів влади, уникнення соціальних конфліктів;
- збільшення довіри до місцевих органів влади;
- ефективне управління бюджетом;
- вирішення проблем, які найбільше хвилюють жителів міста, регіону чи країни.

Бюджет участі є важливим кроком до демократії та зростання громадської активності, оскільки дозволяє мешканцям розробляти власні проекти та контролювати частину державного бюджету.

З досвіду зарубіжних країн можна зробити висновок, що партиципаторний бюджет дозволяє залучити громадян держави, які раніше не брали участі у вирішенні спільних проблем. В Україні це якраз основна частина мешканців, зокрема, це економічно активне населення середнього віку, яке найменш активно бере участь у роботі інститутів представницької демократії. Бюджет участі дозволяє залучити громадян із будь-яким досвідом, аби вони долучалися до покращення умов проживання.

У багатьох країнах світу жителів міст традиційно хвилюють проблеми, пов'язані з охороною здоров'я, житлово-комунальним господарством та освітою. Проте, коли громадяни долучаються до розроблення проектів, що дають змогу мешканцям самим впливати та вирішувати проблеми, які для них є першочерговими, основний акцент робиться на створенні зручних парків, дитячих майданчиків, велодоріжок, реконструкції бібліотек та будівництві спортивних майданчиків.

Бюджет участі є хорошим інструментом розподілу бюджетних коштів, який в більшості країн вже ефективно функціонує на місцевому рівні, враховуючи описаний вище досвід застосування на загальнодержавному рівні, і підтвердив можливість його запровадження в Україні.